

friso **n**ijjs

Nieuwe sporthal in Groninger wijk Lewenborg

Ook in dit nummer:

Pilotproject ICOONwoningen Heerhugowaard

Uniek zuiveringsconcept in nieuwe
Puurwaterfabriek Emmen

Hamilton Bright in nieuw pand Sneek

Eerste paal ERIBA Groningen

Bouw GA-Terminal Schiphol op schema

BouwTalenten op bezoek bij
Provinciehuis Leeuwarden

friso
bouwgroep

— — — — —
december 2010

Friso Nijs
december 2010 - jaargang 10

Friso Nijs is het relatieblad van Friso Bouwgroep en verschijnt twee keer per jaar.

Redactie
Salverda Communicatie
Margreet van Dijk-Wierda
Nelleke Wouters

Beeldverantwoording
Nelleke Wouters
Friso Bouwgroep
Willem-Jan Kleppe (i.o.v. Drents Museum)
NieuWater BV
Johan Sijtsma architectenteam
Rudy Uytenga Architecten
Provincie Fryslân
Stef Steneker

Vormgeving, realisatie
Salverda Communicatie

Drukwerk
Hanzedruk, Bolsward

Redactieadres
Pieter Zeemanstraat 9
Postbus 49
8600 AA Sneek
t. 0515-429 999
e. info@frisobouwgroep.nl

Rechten
Niets uit deze uitgave mag worden overgenomen, vermenigvuldigd of gereproduceerd zonder schriftelijke toestemming van Friso Bouwgroep.

Geachte relatie,

In toenemende mate worden we ons bewust dat we op een meer verantwoorde wijze moeten omgaan met zaken aangaande het milieu en dat we een nieuwe weg moeten inslaan om duurzaamheid te bevorderen voor nu, maar zeker voor de nabije toekomst.

De overheid zorgt voor nieuwe regelgeving over duurzame maatregelen, maar ook het bedrijfsleven toont initiatief omtrent duurzame innovaties. Een mooi voorbeeld hiervan is het pilotproject ICOONwoning in Heerhugowaard. Deze unieke demonstratie- en meetwoning is de start van de ontwikkeling van de toekomstige duurzame woning door een groep ICOON-isten, waar ook Friso deel van uitmaakt. De ICOONwoning is genomineerd voor de prestigieuze titel 'meest duurzame woning van Nederland'.

NieuWater, een samenwerkingsverband tussen twee waterschappen, heeft een uniek zuiveringsconcept bedacht. Dit concept houdt in het kort in de omzetting van rioolwater naar ultrapuur water voor oliewinning. Dit proces is uniek in wereld en wordt nu tot uitvoering gebracht in de nieuwe Puurwaterfabriek in Emmen. De civiele en bouwkundige werkzaamheden van deze nieuwbouw zijn uitgevoerd door onze dochteronderneming J.J. de Vries.

Ook wordt in dit nummer kort aandacht besteed aan het bezoek van studenten bouwkunde van de opleiding BouwTalent aan de bouwplaats van het Provinciehuis in Leeuwarden. Binnen Friso Bouwgroep steken we veel energie in het opleiden van timmerlieden en kaderpersoneel, via onderwijsinstanties en interne opleidingen. Wij denken dat, ondanks de huidige economische recessie, we toch moeten blijven investeren in vakbekwaam personeel. Herstel van de economie zal, hoe dan ook, zeker weer aanbreken. Friso Bouwgroep B.V. is in de gelukkige omstandigheid een financieel gezond bedrijf te zijn en we kunnen als all-round bouwbedrijf hier en daar de klappen redelijk goed opvangen in de veranderende markt.

Namens alle medewerkers van Friso Bouwgroep, dank ik u voor het in ons gestelde vertrouwen van het afgelopen jaar. Ik wens u allen goede feestdagen en een gezond 2011.

Henk Dedden
Algemeen directeur Friso Bouwgroep

"De ICOONwoning bevat op alle fronten het beste van het beste"

"Acht jaar geleden tuigden we een meet- en demonstratiewoning op om de prestaties van de woning op het gebied van onder andere comfort, ventilatie en energiegebruik objectief te meten. TNO en ECN deden vervolgens onderzoek en toonden aan dat het best goed was wat we deden, maar dat het nog beter kon. De conclusies en aanbevelingen namen we mee in een tweede pilotproject: de ICOONwoning", vertelt Willem Koppen.

De ICOONwoning

De proef met de ICOONwoning kent drie focuspunten: Gezondheid, comfort, en energiebesparing. De werkwijze hierbij is een methodische. Uitgaan van de functionaliteit en niet van het materiaal of de vorm. Koppen illustreert: "Isolatie dikte is weinig effectief als er openingen aanwezig zijn. Voor een juiste uitvoering dient de isolatie namelijk strak sluitend te worden aangebracht. Bij iedere opening in de isolatie reduceert plaatselijk de isolatiewaarde met 100% en straalt door tot in de directe omgeving. Bij een opening van 7 mm tussen isolatieplaten kan worden gesteld dat over een veel groter oppervlak plaatselijk de isolatiewaarde halveert. Bovendien zal bij een niet volmaakte of onvoldoende dampremming luchttransport worden vergemakkelijkt naar de koude buitenschil met inwendige condensatie tot gevolg. De ICOONwoning is op vele fronten uniek, maar niet zo zeer qua ontwerp. Van buiten en binnen ziet de woning eruit als een twee-onder-een-kap nieuwbouwwoning. Het enige zichtbare verschil is een opslagvat op zolder en wat voelbaar is, is dat er nooit tocht is en altijd frisse lucht. "Als je het nooit hebt ervaren, kun je je er niets bij voorstellen", aldus Koppen.

Ventilatiesysteem

"Wat wij hebben ervaren is dat hygiënische grenswaarden van ventilatie van belang zijn. Als deze worden overschreden, kunnen klachten ontstaan als vermoeidheid, hoofdpijn, bedompte lucht, geuroverlast en irritatie van de slijmvliezen.

In de Stad van de Zon in Heerhugowaard wordt de ICOONwoning gerealiseerd. De woning is ontwikkeld door Vos Ontwikkeling namens Hallokaties 2 en wordt door Friso Bouwgroep gebouwd. "Het huis bevat op alle fronten het beste van het beste", aldus initiatiefnemer Willem Koppen. Dit komt door de methodische werkwijze en omdat alle betrokken bedrijven steeds het meest optimale leveren. Gezondheid, comfort, energiebesparing en duurzaamheid staan centraal in deze woning. Deze onderdelen worden de komende tien jaar uitvoerig getest.

Om die reden beschikt de ICOONwoning over een fluisterstil ventilatiesysteem dat vanuit de essentie is ontworpen en geïnstalleerd.

Energiebesparend en -leverend

Verder bevat de ICOONwoning energiebesparende maatregelen. De woning is bijvoorbeeld voorzien van drielaags HR++ glas met warmtewering, er zijn zonnepanelen en -collectoren geïnstalleerd. Het huis beschikt over een compacte warmte opslag, de verlichting is energiezuinig, de carport met zonnepanelen bevat een oplaadpunt voor elektrische voertuigen en uit het afvalwater wordt warmte teruggewonnen.

"De meeste mensen hebben geen idee wat de energieprestatie van hun woning is. Mensen die in een ICOONwoning wonen daarentegen, worden zich bewust van de energie die zij gebruiken door een energiemonitor. Inzicht is vaak heilzaam", weet de initiatiefnemer. "Wanneer zij op het gebruikerspaneel zien dat zij minder energie gebruiken dan hun burens, weten zij dat ze het goed doen. Zien ze dat het scherm rood is, wat betekent dat zij bovengemiddeld energie verbruiken, zullen zij hun gedrag automatisch aanpassen. Bijvoorbeeld onnodig brandende lampen uitdoen, de ramen sluiten wanneer de verwarming aan is, enzovoort." Door de toepassing van Compacte warmte Opslag wordt de ICOONwoning zelfs energieleverend.

Wooncomfort

De comfortbeoordeling van de ICOONwoning is onder andere gebaseerd op de temperatuur in de woning en op tocht. Afhankelijk van de temperatuur van de lucht, wordt de lucht in beweging gezet. Daarbij leveren de toepassing van vloerverwarming en het drielaagswarmtewerend glas ook een bijdrage aan de mate van comfortgevoel van de bewoners. De temperatuur is constant en prettig en van tocht is geen sprake.

ICOON-isten

Voor de realisatie van de ICOONwoning heeft Koppen een samenwerkingsverband gecreëerd, waarbij alle betrokkenen -Koppen noemt hen 'ICOON-isten'- vanuit hun eigen kracht een toegevoegde waarde leveren vanuit de essentie. Iedereen levert het beste van het beste. Voor ego's en vooroordelen is geen plaats, stelt hij. Wat hem aanspreekt aan Friso Bouwgroep is de open houding, de no-nonsense mentaliteit en het maximaal ter beschikking willen stellen van kennis. "Friso is goed georganiseerd, denkt in oplossingen en zit niet vast in geijkte patronen. Dat is zo wezenlijk." I

Eerste paal ERIBA Groningen

Op 28 september vond de officiële start plaats van de nieuwbouw van D&B project ERIBA. In het nieuwe Europese Onderzoeksinstituut gaan internationale topwetenschappers fundamenteel onderzoek doen naar het verouderingsproces.

In de week van 27 september t/m 1 oktober werd in Groningen de Healthy Ageing Week 2010 georganiseerd. Op de tweede dag van deze themaweek werd het officiële startsein gegeven van de nieuwbouw van ERIBA. De genodigden konden op virtuele wijze aanschouwen hoe de eerste paal van het nieuwe instituut, op het terrein van de RUG/UMCG, in de grond werd gestampt. Prof. dr. Gerald de Haan, managing director ERIBA en projectarchitecte ir. Tanja Buijs-Vitkova, lichtten het project toe.

RUG en UMCG bouwen aan de Toekomst van Gezondheid, waarvan ERIBA deel uitmaakt. Inmiddels is Friso gestart met de bouw van de huisvesting hiervoor. |

Impressie Rudy Uytenga Architecten Amsterdam

Depot Drents Museum Assen in gebruik

Interieur Depot Drents Museum

Het nieuwe depot van het Drents Museum is 2 juli 2010 officieel in gebruik genomen. Gedeputeerde Tanja Klip-Martin opende het gebouw samen met museumdirecteur Michel van Maarseveen. Ook onthulden zij een plaquette in de hal van het nieuwe onderkomen.

In het nieuwe depot worden de kunstschatten van het Drents Museum van Assen op een unieke wijze geconserveerd. Door het toepassen van zuurstofreductie in het depot wordt een mogelijke brandhaard in de kiem gesmoord en het voorkomt schimmelvorming en ongedierte.

In de opslagruimte is het zuurstofgehalte teruggebracht naar 17%. Dit levert geen gevaar op voor de medewerkers die er werken. Het is vergelijkbaar met het werken op hoogte. In de quarantaineruimte is het zuurstofgehalte teruggebracht naar minder dan 1%. Deze ruimte is alleen geschikt voor het opslaan van objecten. Mogelijke insecten en hun larven in deze ruimte zijn binnen een week niet meer in leven. Friso Groningen heeft het nieuwe depot in tien maanden gerealiseerd. Nu het klaar is, kunnen ruim 90.000 objecten hierin worden opgeslagen. |

Woonzorgcentrum Dronten gemoderniseerd

De bewoners van woonzorgcentrum De Regenboog in Dronten zijn weer terug op hun oude stek, na een periode waarin het gebouw werd gemoderniseerd. Zij verbleven tijdelijk in het nieuwe woonzorgcentrum De WoonArk aan de overzijde van de straat, dat Friso heeft opgeleverd in mei 2009.

De Regenboog is geheel gerenoveerd. Ook is er een aanbouw gerealiseerd met daarin de nieuwe toegang tot het woonzorgcentrum en een loopbrug tussen De Regenboog en De WoonArk. De bewoners van De Regenboog kunnen via deze overdekte wandelgang gebruik maken van de faciliteiten van De WoonArk. Het vernieuwde zorgcomplex is in mei 2010 opgeleverd. Daarna kon de herhuisvesting plaatsvinden. 25 augustus is De Regenboog officieel geopend. |

Leeuwarder Oldehove krijgt opknapbeurt

Aan de rand van de Leeuwarder binnenstad gaat Friso Restauratie de markante scheve toren 'De Oldehove' onderhanden nemen. De Oldehove stamt uit de 16e eeuw en heeft nooit haar oorspronkelijke hoogte bereikt. Desalniettemin is de toren een bezienswaardigheid en niet weg te denken uit de Friese hoofdstad.

De Oldehove heeft 183 treden en is 40 meter hoog. Om het monument voor een breder publiek toegankelijk te maken, krijgt het een panoramalift die gasten op circa 12 meter hoogte naar de eerste verdieping kan vervoeren. Deze verdieping werd al als trouwlocatie gebruikt en wordt nu geschikt gemaakt voor meerdere doeleinden, zoals het geven van exposities. Daarnaast bevindt zich op deze verdieping het mechanische uurwerk. Dit wordt voorzien van een nieuwe glazen behuizing.

Op het dak van De Oldehove wordt een omloop gecreëerd. Deze wordt voorzien van een stalen vlondersconstructie met een stalen hekwerk rondom. Aan de zijde van het Oldehoofsterkerkhof komt een uitkijkpost en

een glazen constructie die twee meter uitsteekt. Daarnaast worden het metselwerk, de galm-borden en het ijzerwerk gerestaureerd.

Friso Restauratie voert de werkzaamheden uit in de periode van de wintersluiting. Voor het zomerseizoen van 2011 gaan de deuren van de vernieuwde stadstoren weer open voor publiek. |

Onthulling symbolische steen Provinciehuis Leeuwarden

In de gevel van het nieuwe Provinciehuis van de Provinsje Fryslân is op 5 oktober 2010 een bijzondere steen onthuld. Op de steen staat een dichtregel van de bekende Friese dichter Tsjébbe Hettinga. Hettinga maakte het gedicht, waarvan de dichtregel op de steen onderdeel is, speciaal voor deze gelegenheid. De dichter droeg het vlak voor de onthulling voor.

De gevelsteen is onthuld door de Commissaris van de Koningin John Jorritsma, gedeputeerde Tineke Schokker-Strampel en voorzitters van het Fries Jeugdparlement Tess Mulder en Jochem van Bruggen. Na de onthulling ontvingen zij, namens bouwcombinatie Friso-BAM-Koopmans uit handen van de heer Henk Dedden, een troffel als aandenken aan dit gedenkwaardig moment.

Het complete gedicht 'It lân, it lân' van Tsjébbe Hettinga krijgt een plek in het nieuwe Provinciehuis in Leeuwarden, wanneer de bouw is voltooid. |

Start verkoop woningproject Berltsum

Op 10 september 2010 is de verkoop van de eerste bouwfase van het woningbouwproject De Pölle in Berltsum van start gegaan. De eerste fase bestaat uit vier halfvrijstaande woningen en negen rijwoningen op de noordwest kant van het plan aan de Berlikumervaart. De negen vrije kavels aan de zuidzijde van het plan zijn al in verkoop.

Het totaalplan bestaat uit 220 woningen. In meerdere fases worden deze ontwikkeld en uitgevoerd op het voormalige glastuinbouw- en veilingterrein aan de rand van Berltsum. De Pölle is een gezamenlijke ontwikkeling van Ontwikkelcombinatie De Pölle (O.C.P.) B.V. Deze bestaat uit Frisoplan Sneek, Lont St. Annaparochie en Verhoeve Groep Jirnsum.

Meer informatie over het project vindt u op de website: www.depolleberltsum.nl |

Impressie Johan Sijsma architectenteam Leeuwarden

NieuWater BV, een samenwerkingsverband van Waterleidingmaatschappij Drenthe (WMD) en waterschap Velt en Vecht, ontwikkelde de afgelopen zeven jaren de Puurwaterfabriek in Emmen. J.J. de Vries (onderdeel Friso Bouwgroep) bouwde de fabriek, die rioolwater opwerkt tot het zuiverste water. De Nederlandse Aardolie Maatschappij (NAM) gaat met behulp van dit zeer schonewater de oliewinning hervatten uit het Schoonebeekerveld in Emmen.

Uniek zuiveringsconcept in nieuwe Puurwaterfabriek Emmen

Omzetting rioolwater naar ultrapuur water voor oliewinning

Zuiveringsproces

"Het water dat wordt gezuiverd in de waterfabriek is het meest vieze water wat je je kunt bedenken", vertelt Rob Bos, directeur van NieuWater. Rustig beschrijft hij de stappen waaruit het proces bestaat. Samengevat gaat het als volgt: het water wordt gefilterd door trommelzeven en door bundels bewegende rietjes met wanden als fijne zeefjes (ultrafiltratie). Vervolgens passeert het water twee biologische actief koolfilters. Hierin bevinden zich bacteriën die opgeloste koolstofverbindingen opeten. Daarna wordt het water twee keer achter elkaar onder hoge druk door nog fijnere zeven geperst (omgekeerde osmose), waar zelfs geen organisch opgeloste stoffen doorheen kunnen. Ten slotte volgt de electro de-ionisatie, waarbij nauwelijks gebruik wordt gemaakt van chemicaliën. Dit haalt de laatste onopgeloste stoffen eruit. Het water bevat dan zelfs geen mineralen, zoals drinkwater wel doet. Dit continue proces levert maximaal 8.200 m³ ultrapuur water per dag, met uitbreidingsmogelijkheden tot 10.000 m³/dag. Het contract met de NAM heeft een looptijd van 25 jaar met een optie op verlenging.

Olie winnen met stoom

Met het zuivere water gaat de NAM vanaf eind 2010 olie winnen uit de grond in Schoonebeekerveld. Bos: "Water speelt bij de nieuwe oliewinning een cruciale rol. De olie bevat veel paraffine en heeft bij kamertemperatuur een viscositeit van 'pannenkoekenstroop'. Door ultrapuur water te verhitten tot stoom en te injecteren in het olieveld, wordt de olie minder stroperig en is daardoor makkelijker op te pompen met moderne hoogrendementspompen. Het extreem schone water voorkomt schade aan pompen en turbines. Nadat de olie is opgepompt, wordt deze gescheiden van het water. Vervolgens wordt de olie getransporteerd naar de raffinaderij van BP Lingen in Duitsland. Het water dat na scheiding

van de olie overblijft, wordt in lege gasvelden in Twente geïnjecteerd op 2000 meter diepte.

De gecombineerde toepassing van verschillende zuiverings-technieken, de bronkeuze (effluentwater van de naastgelegen rioolwaterzuiveringsinstallatie) en de omvang van de productie maken de fabriek uniek in de wereld. Om ervoor te zorgen dat de fabriek continue zuiver water kan leveren, werken WMD en Velt en Vecht nauw samen, onder de vlag van NieuWater. Zij delen kennis en ervaring en verzorgen samen de bedrijfsvoering en de storingsdienst van de fabriek.

Sober en niet duur

Aan zowel het bouwkundig ontwerp van de fabriek als de gebruikte bouwmaterialen stelde NieuWater geen speciale eisen. Wel moest het zo sober mogelijk en niet duur zijn en voldoen aan de esthetische eisen die de gemeente stelde. De architect maakte het ontwerp en bestek en J.J. de Vries mocht de fabriek na aanbesteding bouwen. Voor de waterzuiveringsinstallatie golden wel speciale eisen. De ketels en waterleidingen moeten bestand zijn tegen chemicaliën en mogen niet corroderen. Ook is het van belang dat de installatie onderhoudsarm is. De procestechnische installaties werden door diverse nevenaannemers uitgevoerd, waarbij J.J. de Vries de uitvoeringscoördinatie verzorgde.

Opening door Kroonprins

Eind 2010 gaat de fabriek naar verwachting voor het eerst puurwater leveren. Op 28 september 2010 werd de waterfabriek al officieel geopend door Prins Willem Alexander. "Ik was onder de indruk van hem", vertelt directeur Rob Bos. "Hij weet veel van water. De volgende dag ontving ik zijn complimenten." ■

Op een prachtige zichtlocatie, met aan de ene kant weilanden en de rondweg van Sneek en aan de andere kant bedrijventerrein De Hemmen II, staat het nieuwe pand van Hamilton Bright. Opvallend, modern en door de gebruikte materialen passend bij zowel de omgeving als bij het bedrijf zelf.

Transparant nieuw pand voor Hamilton Bright

In eerste instantie wilde Hamilton Bright, een landelijke dienstverlener die zich inzet voor optimale verkoopprestaties bij opdrachtgevers, nieuwbouw naast hun huidige pand, op bedrijventerrein De Hemmen I in Sneek. Maar toen zij er qua ontwerp niet uitkwamen met de gemeente, kwam de huidige locatie (circa 500 meter verderop) in beeld. "De gemeente stelde zware eisen aan deze locatie. Onder andere dat het nieuwe gebouw bij de natuurlijke locatie moest passen. Daar zijn we goed uitgekomen met de architect, Johan Sijtsma Architectenteam uit Leeuwarden", vertelt Klaes Monsma, Manager Facilities bij Hamilton Bright. In juni 2010 nam Hamilton Bright haar intrek in het nieuwe pand.

Van onder tot boven glas

"Onder andere door de geel/groene kleur van de steen en door het gebruik van veel glas, wilde de architect het gebouw als het ware uit de grond laten komen", vertelt Monsma. "Bovendien willen wij een transparant bedrijf zijn en vonden we de uitstraling van veel glas

goed passen bij Hamilton Bright." Om die reden is de buitenwand van de 12 meter hoge kantoorruimte volledig van glas, net als de wanden tussen de galerijen en de kantoorruimtes. De kopse kanten aan het eind van elke galerij bevatten eveneens veel glas. Hierdoor lijkt het alsof je vanuit de galerij zo de weilanden in stapt.

Lokale ervaring

"Voor de bouw van het nieuwe pand kozen we Friso Bouwgroep, omdat zij ook het vorige pand hebben gebouwd. Dat was goed bevallen. Bovendien hadden we geen volledig bestek, dus moesten we een bouwpartner kiezen op basis van vertrouwen. Dan kies je een partij die zich al heeft bewezen. De bouw verliep vlekkeloos. Eén van de weinige aanpassingen in het plan was het bordes. Dit zouden we metselen, maar Friso wist dat onder dit terrein een oude zeebodembodem ligt. Zij adviseerden een onderheide fundering onder het bordes aan te brengen, omdat het anders na twee jaar zou verzakken. "Zo put je uit lokale ervaring. Die is heel waardevol."

Weids uitzicht

Het nieuwe pand van Hamilton Bright is een combinatie van 1200 m² kantoor en 1500 m² magazijn. "Dit is meer volume dan we in ons vorige pand hadden en geeft ons de mogelijkheid tot groei, dat wilden we. Maar we wilden niet een kolossaal gebouw. De wens van de gemeente om het gebouw minimaal 13 meter hoog te maken door middel van vier verdiepingen, sprak ons dan ook niet aan. De architect kwam met het idee om de begane grond van het kantoorgedeelte te verhogen met één meter. Hierdoor was een derde verdieping niet meer nodig om aan de hoogtewensen van de gemeente te voldoen. Het levert de collega's op de eerste verdieping een weids uitzicht over de weilanden op, over het magazijn heen", vertelt Monsma.

Puur en passend

"Wat ons enorm bevalt aan dit gebouw is de hoogte, de transparantie en de puurheid van de zichtbare constructies. Dat zie je bijvoorbeeld goed aan de stalen balkconstructie met robuuste bouten in de glazen achterwand. Dit alles oogt puur en dat past bij ons bedrijf."

Woningcorporatie Lefier en de Gemeente Groningen zijn bezig met een forse wijkvernieuwing in de Groninger wijk Lewenborg. Het winkelcentrum en wijkcentrum zijn verbouwd, het gezondheidscentrum is vernieuwd, er komen nieuwe appartementen en de sporthal is, na een brand, nieuw opgebouwd op het bestaande fundament. "De bewoners van deze wijk krijgen nu een grote en moderne sporthal", vertelt projectontwikkelaar Sjoukje Veenema van Liefier.

Er waren al plannen om de wijk Lewenborg en het winkelcentrum flink aan te pakken toen de naastgelegen sporthal in 2007 volledig tot de grond toe afbrandde. De Gemeente en Lefier wilden de sporthal zo snel mogelijk weer opgebouwd hebben, zodat de kinderen van de drie omliggende basisscholen niet lang met busjes naar andere sporthallen hoefden te worden vervoerd. Er kwamen dus twee bouwfasen. Eerst de nieuwe sporthal, en daarna de aansluitende appartementen. "Na een lange winter, waarin de bouw stil lag, stond het grootste deel van de hal op 1 juli 2010. Heel knap", aldus Veenema. "De sporthal is gebouwd op de bestaande fundering van de vorige hal. Hier omheen komen de appartementen. Er was hierdoor geen ruimte om in de breedte uit te breiden. Om de hal groter te maken, zijn we daarom de hoogte in gegaan. Nu zijn er ook boven kleedruimtes."

Akoestiek

De sporthal voldoet volledig aan de eisen van het NOC-NSF. Daarom is de hal nu ook geschikt voor topwedstrijden. De vrije hoogte bedraagt 7 meter en het oppervlak 24 x 42 meter. Bijzonder is de akoestiek. Geluiden worden geabsorbeerd door de wanden; mdf-platen met aan de achterzijde perforaties. Bovendien zorgt het stralingsplafond voor een gelijkmatige en prettige verwarming en koeling van de hal. De warmte- en ventilatieregeling in de sporthal is overigens ook op afstand, bij de Gemeente Groningen, te bedienen.

Sporthal Lewenborg na brand groter en modern

NIEUWE SPORTACCOMMODATIE IN VERNIEUWINGSWIJK LEWENBORG GRONINGEN

Modern

"Het resultaat is prachtig. Ik had niet verwacht dat een sporthal zo modern kon zijn", vertelt Veenema. Onderdelen zoals de basketbalinstallaties en de touwen zijn elektrisch te bedienen. Op twee plekken uit het plafond kunnen zakwanden, die de sporthal in compartimenten kan verdelen, met afstandsbediening naar beneden worden gehaald. De douches beschikken over een sensor; wanneer je er langs loopt, gaan ze aan. En wanneer de douches een bepaalde tijd niet zijn gebruikt, gaan deze automatisch aan om legionella te voorkomen. Verder oogt de sporthal heel fris en eigentijds doordat de wanden in

de gangen allemaal dezelfde wit en oranje kleur hebben, alles is strak afgewerkt en er is veel gewerkt met glas. Onder andere de balustrades langs de tribune zijn van glas, net als de wand tussen de sporthal en de kantine. In de buitengevel langs de gangen zijn bovendien grote raamkozijnen aangebracht.

Nu de sporthal klaar is, is de bouwvergunning voor de appartementen aangevraagd. Naar verwachting start eind november de bouw van de 43 appartementen, een parkeerkelder een winkelruimte om de sporthal heen.

Bouw GA-terminal Schiphol op schema

Een bruto vloeroppervlakte van 4.000 meter, 11 meter hoog, 5 split-level bouwlagen, een bouwperiode van 15 maanden en 6.000 luxe privé- en zakenvliegtuigen die straks jaarlijks af- en aanvliegen. De 1e paal werd in november 2009 geslagen. Wat is de status op dit moment van de GA-terminal?

“De General Aviation (GA) Terminal op Schiphol-Oost is op hoogte en het gebouw is nagenoeg helemaal wind- en waterdicht. We zijn nu bezig de laatste hand te leggen aan de dakbedekking en gevelkozijnen. Hierna beginnen we met de binnenafbouw”, vertelt Pier Zwerver, projectleider van Aannemingsmaatschappij Friso.

Hoogtebeperkingen

Een terminal bouwen op Schiphol brengt enige beperkingen met zich mee. Zo vertelt Zwerver dat er overdag een hoogtebeperking is van 20 en 15 meter. Best krap als er een terminal moet worden gebouwd van 11 meter hoog. Zwerver: “Als wij een kraan nodig hebben, plannen we de werkzaamheden 's nachts of we zetten een jib (opzetstuk) op de kraan. De mast bevat dan een knik, waardoor het wel een vlucht van 20 meter kan maken, maar niet een hoogte van 20 meter bereikt. Een slimme oplossing.”

Gelcoating op polyester

Op Schiphol zijn alle gebouwen zilverkleurig. De GA-terminal daarom ook. Opdrachtgever Schiphol Real Estate wilde de nieuwe terminal een luxere uitstraling geven dan de andere

terminals, omdat deze gebruikt gaat worden voor privé- en zakenvliegtuigen. Vandaar dat de architect ervoor heeft gekozen de polyester gevelpanelen te voorzien van een zilveren gelcoating met diamantuitstraling. De airside, het deel achter de douane en op het landingsplatform, is magenta roze. “Een grapje van de architect”, aldus Zwerver.

Wat nog gedaan moet worden is de binnenafbouw. “We zijn net begonnen met de gipswanden. Het schilderwerk en het plafond moeten nog. En daarna de verdere afbouw.” In maart 2011 wordt de GA-terminal opgeleverd. Het bevat dan gates voor vertrek en aankomst en ruimtes voor de douane en beveiliging. Ook wordt de terminal voorzien van zitlounges en een deel wordt verhuurd als kantoor. ■

BouwTalenten op bezoek bij het Provinciehuis in Leeuwarden

Uitreiking laptop door gedeputeerde Tineke Schokker

Medio november 2010 werd de eerste paal van de Gammavestiging aan de Osloweg in Groningen geslagen. Deze nieuwe vestiging gaat de huidige aan de Bornholmstraat vervangen en is bijna twee keer zo groot. In maart 2011 is de bouwmarkt open voor het winkelende publiek.

Nieuwe Gammavestiging in Groningen

Voor de bouw van de nieuwe Gammavestiging kreeg Friso Bouwgroep een boek vol eisen en richtlijnen overhandigd van de opdrachtgever. Alle eisen per onderdeel staan beschreven in het 100 pagina tellende boek: kleurcodes, afwerking van binnenkozijnen, de vlakheid van kleuren, enzovoort. De Gamma wil een eenduidige bouw en uitstraling voor al haar vestigingen.

Snelle bouwtijd nieuwe bouwmarkt

De nieuwe bouwmarkt wordt in een rap tempo gerealiseerd. Op dit moment wordt de fundering gelegd voor het 3750 m2 tellende gebouw. Wanneer die klaar is, wordt de staalconstructie neergezet, het dak en de wanden geplaatst en komt de betonnen borstwering er omheen. “Het is bouwtechnisch niet een moeilijk project”, vindt projectleider Simon de Vries van Friso. “De uitdaging is het project in goede banen te leiden. De opdrachtgever heeft ons gecontracteerd voor bouwkundige werkzaamheden. De strater, dakdekker, E- en W-installateur en rookluikenleverancier hebben ze zelf in de arm genomen. Dit vergt duidelijke communicatie en goede afstemming tussen de verschillende disciplines. In de nieuwe en veel ruimere bouwmarkt kan de consument straks kiezen uit een groter aanbod aan artikelen. ■

Een groep van 180 eerste en tweedejaars bouwkunde studenten van BouwTalent Friesland waren in september te gast op de bouwplaats van het nieuwe Provinciehuis Fryslân in Leeuwarden. Met eigen ogen konden zij zien hoe het er in de praktijk aan toegaat op de werkvloer van de omvangrijke, complexe, binnenstedelijke bouwlocatie. Dat is ook waar BouwTalent voor staat. Zij zorgt onder andere voor een betere aansluiting tussen onderwijs en praktijk, een nauwere samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven en een hogere instroom en doorstroom van geschikt kaderpersoneel. Studenten van BouwTalent lopen meer stage dan in reguliere opleidingen, doen dit bij zorgvuldig gekozen en erkende leerbedrijven en hebben daardoor een betere aansluiting op de praktijk.

BouwTalent is in 2003 opgericht door Bouwend Nederland. De stichting is een sectorbreed initiatief van bouw- en infrabedrijven. BouwTalent Friesland is in 2006 als opleiding gestart in Drachten en Sneek en is inmiddels ook in Leeuwarden te volgen. De opleiding is bedoeld om jongeren aan te trekken voor functies in de bouw en het tekort aan hoger opgeleiden in de bouw op te vangen.

Friso is als leerbedrijf aangesloten bij BouwTalent. Algemeen directeur Henk Dedden van Friso Bouwgroep is al een aantal jaren voorzitter van BouwTalent Friesland. Tineke Schokker-Strampel is als gedeputeerde nauw betrokken bij de bouw van het nieuwe provinciehuis en is daarnaast projectgedeputeerde Jeugd, inclusief basis, voortgezet- en (v)mbo onderwijs in de portefeuille. Beiden waren aanwezig om de studenten te verrassen met een cadeau. De eerstejaars studenten ontvingen van voorzitter Dedden een boekencheque en de tweedejaars kregen een laptop cadeau uit handen van gedeputeerde Schokker. De cadeaus zijn onderdeel van een speciale stimuleringsmaatregel voor de opleiding. ■

Aannemingsmaatschappij Friso B.V.

Pieter Zeemanstraat 9
Postbus 49
8600 AA Sneek
t 0515 – 42 99 99
f 0515 – 42 99 90

Frisoplan B.V.

Pieter Zeemanstraat 9
Postbus 19
8600 AA Sneek
t 0515 – 43 66 66
f 0515 – 43 66 67

Aannemingsbedrijf J.J. de Vries B.V.

Pieter Zeemanstraat 9
Postbus 2030
8600 CA Sneek
t 0515 – 43 66 70
f 0515 – 43 66 80

Houkesloot Toelevering B.V.

Tingjetersstraat 8
Postbus 296
8600 AG Sneek
t 0515 – 23 80 20
f 0515 – 43 49 76

Timmerfabriek Houkesloot B.V.

Tingjetersstraat 8
Postbus 296
8600 AG Sneek
t 0515 – 23 80 20
f 0515 – 43 49 76

Houkesloot Prefab B.V.

Newtonweg 2
Postbus 83
8900 AB Leeuwarden
t 0515 – 23 80 20
f 058 – 234 36 76

Friso Leeuwarden

Siriusweg 3
Postbus 7522
8903 JM Leeuwarden
t 058 – 267 43 00
f 058 – 267 32 10

Friso Heerenveen

Nikkelweg 1
Postbus 32
8440 AA Heerenveen
t 0513 – 68 92 00
f 0513 – 64 68 05

Friso Restauratie

Pieter Zeemanstraat 9
Postbus 49
8600 AA Sneek
t 0515 – 42 99 99
f 0515 – 42 99 90

Friso Service & Onderhoud

Pieter Zeemanstraat 9
Postbus 49
8600 AA Sneek
t 0515 – 42 99 66
f 0515 – 42 99 60

Friso Groningen

Osloweg 125
Postbus 5274
9700 GG Groningen
t 050 – 544 52 00
f 050 – 544 52 09

Aannemingsmaatschappij Friso Almere B.V.

Palmpolstraat 23
Postbus 50030
1305 AA Almere
t 036 – 523 08 00
f 036 – 534 91 68

Aannemingsmaatschappij Friso Balk B.V.

Meerweg 24
Postbus 7
8560 AA Balk
t 0514 – 60 30 41
f 0514 – 60 25 73

Aannemingsbedrijf Schipper & Meijerink B.V.

G.L. Rutgersweg 1
Postbus 22
7160 AA Neede
t 0545 – 29 18 42
f 0545 – 29 34 69

friso
bouwgroep

Friso Bouwgroep B.V.
Pieter Zeemanstraat 9
Postbus 49
8600 AA Sneek
t 0515 - 42 99 99
f 0515 - 42 99 90

www.frisobouwgroep.nl

